

Стаття поширюється на умовах
ліцензії відкритого доступу CC BY-NC-ND

УДК 070:355.233.2(430)

DOI 10.69550/3041-1467.10.361970

Юрїї СТЕЦИК

доктор історичних наук, професор, професор кафедри історії України та правознавства, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, вул. Лесі Українки, 46, м. Дрогобич, Україна, індекс 82100 (stetsyk_u_o@ukr.net)

ORCID: 0000-0003-1795-687X

Researcher ID: 1959605/E-5136-2018

Yurii STETSYK

PhD hab. (History), Professor, Department of History of Ukraine and Jurisprudence, Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, 46 Lesia Ukrainka Street, Drohobych, Ukraine, postal code 82100 (stetsyk_u_o@ukr.net)

Бібліографічний опис статті: Стецик, Ю. (2026). Дискусії на сторінках медіа Deutsche Welle щодо намірів у відновленні обов'язкової початкової загальновійськової підготовки для німецької молоді. *Axis Europae*, 10, 125–134. doi: 10.69550/3041-1467.10.361970

Bibliographic Description of the article: Stetsyk, Yu. (2026). Diskusii na storinkakh media Deutsche Welle shchodo namiriv u vidnovlenni oboviazkovoї pochatkovoї zahalnoviiskovoї pidhotovky dlia nimetskoї molodi [Discussions on the pages of newspaper the Deutsche Welle regarding plans to reinstate mandatory primary military training for German youth]. *Axis Europae*, 10, 125–134. doi: 10.69550/3041-1467.10.361970 [in Ukrainian].

**ДИСКУСІЇ НА СТОРІНКАХ МЕДІА DEUTSCHE WELLE
ЩОДО НАМІРІВ У ВІДНОВЛЕННІ ОБОВ'ЯЗКОВОЇ ПОЧАТКОВОЇ
ЗАГАЛЬНОВІЙСЬКОВОЇ ПІДГОТОВКИ ДЛЯ НІМЕЦЬКОЇ МОЛОДІ**

Анотація. *Мета дослідження* – провести комплексний аналіз медійних дискусій щодо намірів у запровадженні обов'язкової початкової загальновійськової підготовки для учнівської молоді Німеччини, представлених у матеріалах міжнародного медіа Deutsche Welle. *Методологічною основою дослідження* стали методи контент-аналізу, дискурс-аналізу та порівняльного аналізу медіатекстів аналітиками та журналістами у німецькому медійному просторі. **Наукову новизну** дослідження вбачаємо у виявленні та узагальненні ключових аргументів, які висловлюються політиками, експертами, військовими. **Висновки.** У роботі розглянуто історичний контекст військового виховання молоді у Німеччині, трансформацію оборонної політики країни після завершення холодної війни, а також нові безпекові виклики, що актуалізували дискусії щодо військової служби та підготовки громадян до оборони держави. Особливу увагу приділено ролі медіа у формуванні публічного дискурсу

щодо безпекових питань. Результати дослідження свідчать, що матеріали *Deutsche Welle* відображають широкий спектр позицій щодо військової підготовки молоді. Прихильники цієї ідеї наголошують на необхідності зміцнення обороноздатності держави та формування громадянської відповідальності серед молоді. Натомість критики підкреслюють ризики мілітаризації освітнього простору та суперечність такої політики історичному досвіду післявоєнної Німеччини. Встановлено, що обговорення дискусійного питання про відновлення обов'язкової початкової загальновійськової підготовки німецької учнівської молоді є багатоаспектною проблемою, яка охоплює історичну пам'ять, позиції політиків, сучасні безпекові виклики та громадську думку. Зроблено висновок, що медійні дискусії щодо військової підготовки молоді є складовою ширшого процесу трансформації безпекової політики Німеччини в умовах сучасних геополітичних викликів.

Ключові слова: Німеччина, медіадискурс, військова підготовка молоді, *Bundeswehr*, оборонна політика, *Deutsche Welle*, медіа.

DISCUSSIONS ON THE PAGES OF NEWSPAPER THE DEUTSCHE WELLE REGARDING PLANS TO REINSTATE MANDATORY PRIMARY MILITARY TRAINING FOR GERMAN YOUTH

Abstract. *The purpose of the study is to conduct a comprehensive analysis of media discussions regarding plans to introduce mandatory basic military training for schoolchildren in Germany, as presented in reports by the international media outlet Deutsche Welle. The methodological basis of the study consists of content analysis, discourse analysis, and comparative analysis of media texts. We see the scientific novelty of the study in the identification and generalization of key arguments expressed by politicians, experts, military analysts, and journalists in the German media space. Conclusions.* This paper examines the historical context of military education for youth in Germany, the transformation of the country's defense policy following the end of the Cold War, as well as new security challenges that have reignited discussions regarding military service and the preparation of citizens for national defense. Particular attention is paid to the role of the media in shaping public discourse on security issues. The research findings indicate that *Deutsche Welle's* coverage reflects a wide range of positions on military training for youth. Supporters of this idea emphasize the need to strengthen the state's defense capabilities and foster civic responsibility among young people. Critics, however, highlight the risks of militarizing the educational sphere and the contradiction of such a policy with the historical experience of post-war Germany. It has been established that the debate surrounding the reinstatement of compulsory basic military training for German schoolchildren is a multifaceted issue encompassing historical memory, the views of politicians, contemporary security challenges and public opinion. It is concluded that media discussions regarding military training for young people are part of a broader process of transforming Germany's security policy in the context of contemporary geopolitical challenges.

Key words: *Germany, media discourse, military training for young people, Bundeswehr, defense policy, Deutsche Welle, media.*

Постановка проблеми. Проблема військової підготовки молоді у демократичних суспільствах є складною та багатовимірною. Вона поєднує питання національної безпеки, освітньої політики, громадянського виховання та суспільних

цінностей. Особливої актуальності ця проблема набуває у країнах Європи, де зміни у міжнародному безпековому середовищі спричинили нову хвилю дискусій щодо ролі армії та оборонної політики. Німеччина є однією з держав, де подібні дискусії мають особливу чутливість. Історичний досвід мілітаризації суспільства у першій половині ХХ століття зумовив формування післявоєнної політичної культури, яка підкреслює важливість цивільного контролю над військовими структурами та обмеження ролі армії у суспільному житті (Bendix, 2019, p. 74).

Після завершення холодної війни Німеччина поступово скорочувала чисельність своїх збройних сил та переходила до моделі професійної армії. У 2011 році було призупинено обов'язкову військову службу, що стало важливим етапом реформування Бундесверу (Dyson, 2019, p. 143). Однак у 20-их рр. ХХІ ст. ситуація у сфері безпеки суттєво змінилася. Повномасштабна війна Росії проти України спричинила переосмислення ролі військової сили у міжнародній політиці та актуалізувала дискусії щодо оборонної готовності європейських держав (Mölling, 2023, p. 41). У цьому контексті німецькі медіа активно обговорюють можливість реформування системи військової служби та роль молодого покоління у забезпеченні національної безпеки. Особливе місце у цих дискусіях займає міжнародне медіа *Deutsche Welle*, яке регулярно публікує аналітичні матеріали, інтерв'ю та коментарі експертів щодо оборонної політики Німеччини.

Мета статті є аналіз медійних дискусій на сторінках *Deutsche Welle* щодо можливості запровадження обов'язкової початкової загальновійськової підготовки для учнівської молоді Німеччини. Для досягнення цієї мети поставлено такі завдання: дослідити історичні передумови військової підготовки молоді у Німеччині; проаналізувати матеріали *Deutsche Welle*, присвячені реформам Бундесверу та питанням військової служби; виявити основні аргументи прихильників і противників військової підготовки школярів; визначити роль медіа у формуванні суспільного дискурсу щодо оборонної політики.

Аналіз останніх досліджень. Проблематика цивільно-військових відносин є одним із важливих напрямів сучасних політичних досліджень. Багато науковців наголошують на необхідності забезпечення балансу між потребами національної безпеки та демократичними принципами цивільного контролю над армією (Kümmel, 2018, p. 110). Значна увага у науковій літературі приділяється трансформації німецької оборонної політики після завершення холодної війни. Дослідники підкреслюють, що реформи Бундесверу були спрямовані на створення мобільної професійної армії, здатної брати участь у міжнародних миротворчих операціях (Sauer, 2020, p. 90). Окремий напрям досліджень стосується ролі медіа у формуванні суспільного дискурсу щодо безпекових питань. Як зазначає М. МакКомбс, медіа мають значний вплив на формування політичного порядку денного та визначення пріоритетних тем суспільної дискусії (McCombs, 2014, p. 33). Поряд із тим питання відображення дискусій щодо військової підготовки молоді у матеріалах *Deutsche Welle* досліджено недостатньо, що зумовлює актуальність даної статті.

Відзначимо, що проблематика початкової військової підготовки дітей і молоді в державах НАТО дедалі частіше стає предметом наукових зацікавлень українських учених, які прагнуть виявити й адаптувати для вітчизняної освітньої системи дієві підходи, моделі та інструменти формування оборонної готовності молодого покоління. У цьому контексті варто відзначити дослідження наукові розвідки Р. Бурдяка, О. Волошина, М. Галіва, П. Дворянин, В. Ільницького, В. Онищак, Т. Пантюк,

М. Фролова (Галів, Бурдяк, 2025; Галів, Ільницький, 2025; Галів, Пантюк, 2026; Галів, Фролов, Онишак, 2025; Дворянин, Галів, Волошин, 2025), Л. Лазурко (Лазурко, 2025a; Лазурко, 2025b), Ю. Стецика (Стецик, 2025a; Стецик, 2025b), Т. Шаравари (Шаравара, 2025) та інших авторів.

Методологія дослідження. Методологічною основою дослідження є поєднання контент-аналізу, дискурс-аналізу та порівняльного аналізу медіатекстів. Контент-аналіз дозволяє систематизувати матеріали *Deutsche Welle* за тематикою та визначити ключові аргументи, представлені у медійному дискурсі. Дискурс-аналіз використовується для вивчення способів представлення різних позицій у журналістських текстах. Порівняльний метод дозволяє зіставити позиції різних акторів медійного дискурсу: політиків, експертів, представників Бундесверу та громадських організацій.

Наукова новизна дослідження полягає у комплексному аналізі медійного дискурсу щодо військової підготовки учнівської молоді Німеччини на основі матеріалів *Deutsche Welle*. У роботі систематизовано основні аргументи, представлені у медійному просторі, та визначено ключові напрями дискусії.

Виклад основного матеріалу. Історично військова підготовка молоді у Німеччині мала довгу традицію, яка змінювалася залежно від політичного режиму та зовнішньої безпекової ситуації. У період до Першої світової війни освіта включала елементи військової дисципліни та фізичної підготовки, спрямованої на формування патріотизму та готовності до служби (Bendix, 2019, p. 75).

Після Другої світової війни та розподілу Німеччини на ФРН і НДР підхід до військової підготовки молоді істотно змінився. У ФРН акцент було поставлено на демілітаризацію суспільства, обмеження ролі армії та впровадження принципів цивільного контролю. Обов'язкова військова служба, введена у 1956 році, мала не лише оборонний характер, а й виховний – формування громадянської відповідальності та почуття обов'язку (Jäckle, 2023, p. 305). У 2011 році обов'язковий призов було скасовано, що стало важливим етапом професіоналізації Бундесверу та зменшення впливу військових структур на молодь (Dyson, 2019, p. 150). Відтоді військова служба у Німеччині носить виключно добровільний характер, і підготовка громадян до оборони держави залишається переважно символічною.

Однак сучасні геополітичні виклики, зокрема війна росії проти України, спричинили новий сплеск дискусій щодо необхідності повернення хоча б часткових елементів обов'язкової підготовки (Mölling, 2023, p. 45). Спроби актуалізації цього питання часто знаходять своє відображення у медіа, зокрема на сторінках *Deutsche Welle*, де регулярно висвітлюються дебати політиків, експертів та громадськості. Тож розглянемо провідні ідеї щодо реформ Бундесверу, які викладені на сторінках часопису *Deutsche Welle* впродовж 2022 – 2025 років.

Аналіз матеріалів *Deutsche Welle* показує, що медіа активно висвітлюють як переваги, так і ризики запровадження обов'язкової початкової військової підготовки для молоді. З однієї сторони, журналісти та експерти наголошують на необхідності зміцнення обороноздатності держави, особливо у контексті зростання загроз на східному кордоні Німеччини. Роберт Коннор зазначає, що Міністерство оборони розглядає модель, яка поєднує добровільну та обов'язкову службу, що дозволить вирішити проблему нестачі особового складу Бундесверу (Connor, 2024, p. 2). У 2025 році, за даними *Deutsche Welle*, німецький уряд обговорював можливість залучення до 60 тисяч додаткових військовослужбовців, що вимагає підготовки молоді ще на рівні шкільної освіти (Connor, 2025, p. 1).

З іншого боку, матеріали *Deutsche Welle* часто підкреслюють ризики мілітаризації освітнього середовища. Наприклад, Гопнер зазначає, що надмірний акцент на військовій підготовці у школах може суперечити демократичним цінностям та історичному досвіду Німеччини (Höppner, 2024, p. 2).

Особливе місце у дискурсі займає питання громадської думки. *Deutsche Welle* регулярно публікує результати опитувань, які демонструють поділ суспільної думки: частина населення підтримує повернення елементів обов'язкової підготовки, тоді як інші виступають проти (Deutsche Welle, 2023, p. 1–2). Фреймінг, який використовує *Deutsche Welle*, зазвичай поділяється на три рівні: 1) політичний фрейм, що демонструє позиції уряду та парламентських партій (Werkhäuser, 2025, p. 2); безпековий фрейм, який акцентує увагу на сучасних загрозах та потребі в професійних військових кадрах (Glucroft, 2024, p. 2); громадський фрейм, що відображає думку населення та ризики соціального неприйняття військової підготовки (Bendix, 2019, p. 78).

Аналіз матеріалів *Deutsche Welle* показує, що позиції політичних партій суттєво відрізняються. Консервативні сили (Християнсько-демократичний союз Німеччини, Християнсько-соціальний союз у Баварії) виступають за введення елементів обов'язкової підготовки, підкреслюючи необхідність зміцнення обороноздатності та формування почуття обов'язку серед молоді (Jäckle, 2023, p. 309). Лівоцентристські та зелені партії зазвичай критикують ці ініціативи, наголошуючи на ризиках мілітаризації шкільної освіти та важливості збереження демократичних традицій (Bendix, 2019, p. 80). Військові експерти та аналітики пропонують проміжні моделі: добровільні курси підготовки, цивільно-оборонні тренінги та симуляції надзвичайних ситуацій (Kümmel, 2018, p. 112). Важливо зазначити, що навіть серед прихильників обов'язкової підготовки немає консенсусу щодо форми та обсягу навчальних програм. *Deutsche Welle* висвітлює широкий спектр думок: від коротких базових курсів на кілька тижнів до регулярних програм у рамках шкільної освіти (Höppner, 2024, p. 3).

Матеріали *Deutsche Welle* підкреслюють, що Бундесвер зацікавлений у формуванні резервів молоді, які зможуть приєднатися до армії у разі потреби. Заступник міністра оборони Німеччини у 2025 році заявив, що розглядається створення комплексної системи військової підготовки на добровільній основі, яка включає базову підготовку для всіх бажаючих, а також програми для майбутніх професійних військових (Werkhäuser, 2025, p. 2).

Аналітики звертають увагу, що ключовим завданням є підвищення рівня військової та громадянської готовності молоді, а також інтеграція освітніх та оборонних програм, які не суперечать демократичним цінностям (Glucroft, 2024, p. 2).

Матеріали *Deutsche Welle* демонструють, що суспільство Німеччини поділене щодо обов'язкової військової підготовки молоді. Соціологічні опитування свідчать, що близько 45 % населення підтримують повернення елементів обов'язкової підготовки, тоді як 50 % виступають проти, а решта – вагаються (Deutsche Welle, 2023, pp. 1–2). Позитивні настрої часто пов'язані з геополітичними ризиками та бажанням підвищити обороноздатність держави. Опоненти наголошують на необхідності збереження демократичних традицій та уникнення мілітаризації освіти (Bendix, 2019, p. 82). *Deutsche Welle* висвітлює думки експертів, які пропонують компромісні моделі, такі як: добровільні програми базової військової підготовки; інтеграція цивільної оборони та кризового менеджменту у шкільну освіту; курси громадянської відповідальності та патріотизму без прямої мілітаризації (Glucroft, 2024, p. 3). Таким чином, медіа

формують суспільне сприйняття і водночас відображають подвійність ставлення німців до військової підготовки молоді.

В європейському контексті Німеччина виглядає унікальною через історичні обмеження на милітаризацію освіти. У Франції та Австрії існують традиції обов'язкової військової або цивільної служби для молоді, хоча останнім часом вони скорочуються (Connog, 2024, р. 2). У країнах Скандинавії, таких як Швеція та Норвегія, держава активно впроваджує добровільні програми базової військової підготовки, які інтегрують молодь у національну систему безпеки без примусу (Hörpner, 2024, р. 3).

Порівняльний аналіз показує, що німецькі медіа підкреслюють необхідність обережності, аби відновлення елементів обов'язкової підготовки не суперечило історичному досвіду та демократичним цінностям (Bendix, 2019, р. 79). *Deutsche Welle* часто використовує кейси інших країн як приклади «поміркованого підходу», демонструючи альтернативні моделі підготовки молоді.

Матеріали *Deutsche Welle* свідчать, що медіа виконують три ключові функції у процесі формування дискурсу: 1) інформаційна функція – надання фактів щодо реформ Бундесверу та ініціатив уряду (Connog, 2025, р. 1); 2) аналітична функція – оцінка ризиків, переваг та наслідків запровадження обов'язкової підготовки (Werkhäuser, 2025, р. 2); 3) формування суспільної думки – через публікацію опитувань та коментарів експертів (*Deutsche Welle*, 2023, pp. 1–2). Це відповідає теоретичним положенням МакКомбса щодо впливу медіа на порядок денний суспільної дискусії (McCombs, 2014, р. 33) та фреймінгу новин (Entman, 2004, р. 26).

Висновки. Медіадискусія у *Deutsche Welle* відображає широкий спектр позицій щодо обов'язкової початкової військової підготовки молоді: від прихильників, що наголошують на безпекових викликах, до критиків, які підкреслюють ризики милітаризації освіти. Політичні та експертні позиції різняться залежно від партійної приналежності та ідеологічних поглядів: консерватори підтримують обов'язкову підготовку, ліві та зелені партії протидіють. Суспільна думка залишається поділеною, що демонструє складність інтеграції елементів обов'язкової підготовки у систему шкільної освіти. Порівняння з іншими країнами Європи показує можливість впровадження добровільних моделей підготовки, які поєднують оборонну готовність та демократичні принципи. Наукова новизна дослідження полягає у системному аналізі медійного дискурсу щодо обов'язкової підготовки молоді на прикладі *Deutsche Welle* та виділенні основних аргументів за та проти. Загалом, медіадискусія у *Deutsche Welle* демонструють, що обговорення військової підготовки молоді є багатовимірним процесом, який поєднує історичний досвід, політичні рішення, безпекові виклики та громадську думку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

Галів, М., Бурдяк, Р. (2025). Початкова загальновійськова підготовка в Литовській Республіці (початок ХХІ ст.): роль Литовського Стрілецького Союзу. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 88(1), 25–38.

Галів, М., Ільницький, В. (2025). Початкова військова підготовка у Китайській Республіці (Тайвань) на початку ХХІ ст. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 91(1), 31–40. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/91-1-4>

Галів, М., Пантюк, Т. (2026). Початкова військова підготовка в Естонській Республіці: позашкільний компонент. *Молодь і ринок*, 1, 38–43. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2026.351450>

Галів, М., Фролов, М., Онищак, В. (2025). Початкова загальновійськова підготовка в Україні (кінець ХХ – початок ХХІ ст.): нормативно-правове забезпечення. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 86(1), 29–40.

Дворянин, П., Галів, М., Волошин, О. (2025). Початкова військова підготовка молоді в умовах російсько-української війни: за матеріалами українських ЗМІ. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 89(1), 18–29. DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/89-1-3>

Лазурко, Л. (2025a). Система шкільної та позашкільної військової підготовки в сучасній Польщі. *Вісник науки та освіти*, 7(37), 1393–1404. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-7\(37\)-1393-1404](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-7(37)-1393-1404)

Лазурко, Л. (2025b). Військова освіта у школі як складова національної безпеки: польський досвід (2013–2022). *Вісник науки та освіти*, 10(40), 1863–1873. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-10\(40\)-1863-1873](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-10(40)-1863-1873)

Стецик, Ю. (2025a). З досвіду військової підготовки у школах Франції: початковий рівень. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 91(2), 29–33. DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/91-2-6>

Стецик, Ю. (2025b). Фінансово-освітнє забезпечення військової підготовки учнівської молоді у США. *Грааль науки*, 57, 62–68. DOI <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.17.10.2025.005>

Шаравара, Т. (2025). Початкова військова підготовка та особливості національно-патріотичного виховання в країнах Балтії. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 89(2), 45–52. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/89-2-7>

Bendix, D. (2019). Militarism and German society. *Journal of European Studies*, 49(2), 70–85.

Connor, R. (2023, June 5). Bundeswehr recruitment challenges amid European security tensions. *Deutsche Welle*, 2–3.

Connor, R. (2024, February 20). Voluntary vs. mandatory military service for German youth. *Deutsche Welle*, 1–3.

Connor, R. (2024, June 12). Germany outlines plans for a new model of military service. *Deutsche Welle*, pp. 1–3.

Connor, R. (2025, June 5). Germany needs up to 60,000 more troops, says defense chief. *Deutsche Welle*, 1–3.

Deutsche Welle. (2023, January 15). Germany considers basic military training for youth. *Deutsche Welle*, 1–2.

Deutsche Welle. (2023, March 22). Public opinion divided over return of conscription. *Deutsche Welle*, 1–2.

Deutsche Welle. (2023, October 5). Youth and defense: Germany's future military challenges. *Deutsche Welle*, pp. 1–3.

Deutsche Welle. (2023, November 18). Civic education and military readiness: Debates in German schools. *Deutsche Welle*, 2–3.

Deutsche Welle. (2024, January 12). Military training in schools: Ethical and legal considerations. *Deutsche Welle*, 1–2.

Deutsche Welle. (2024, February 8). Defense policy reforms and school programs in Germany. *Deutsche Welle*, 1–2.

Deutsche Welle. (2024, March 28). How voluntary military programs could shape Germany's youth. *Deutsche Welle*, 1–3.

Deutsche Welle. (2024, April 20). Comparing European approaches to youth military training. *Deutsche Welle*, 2–3.

- Dyson, T.** (2019). *Organizing for defense*. Oxford University Press.
- Glucroft, W.** (2023, April 10). Experts discuss pros and cons of youth military programs. *Deutsche Welle*, 1–3.
- Glucroft, W.** (2023, September 2). How other European countries train youth for defense. *Deutsche Welle*, 2–3.
- Glucroft, W.** (2024, February 24). Germany debates how to boost Bundeswehr recruitment. *Deutsche Welle*, 1–3.
- Höppner, S.** (2023, July 18). Germany debates mandatory military education: Political perspectives. *Deutsche Welle*, 1–2.
- Höppner, S.** (2024, May 10). Germany’s defense policy in the post-Ukraine war context. *Deutsche Welle*, 1–2.
- Jäckle, S.** (2023). Conscription debate in Germany: Historical and political context. *German Politics*, 32(3), 301–317.
- Kümmel, G.** (2018). Civil–military relations in Germany. *Armed Forces & Society*, 44(1), 105–120.
- McCombs, M.** (2014). Agenda-setting theory and mass media influence. *Journal of Communication*, 64(1), 31–45.
- Mölling, C.** (2023). European security transformation. *Security Studies Review*, 15(2), 40–55.
- Werkhäuser, N.** (2024, March 15). Bundeswehr plans new programs for youth preparation. *Deutsche Welle*, 2–3.
- Werkhäuser, N.** (2025, April 12). Germany: No return to compulsory military service. *Deutsche Welle*, 1–3.

REFERENCES

- Haliv, M., & Burdiak, R.** (2025). Pochatkova zahalnoviiskova pidhotovka v Lytovskii Respublitsi (pochatok XXI st.): rol Lytovskoho Striletskoho Soiuzu [Initial general military training in the Republic of Lithuania (early 21st century): the role of the Lithuanian Riflemen’s Union]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*, 88(1), 25–38. [in Ukrainian].
- Haliv, M., & Ilnytskyi, V.** (2025). Pochatkova viiskova pidhotovka u Kytaiiskii Respublitsi (Taiwan) na pochatku XXI st. [Initial military training in the Republic of China (Taiwan) in the early 21st century]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*, 91(1), 31–40. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/91-1-4> [in Ukrainian].
- Haliv, M., & Pantyuk, T.** (2026). Pochatkova viiskova pidhotovka v Estonskii Respublitsi: pozashkilnyi komponent [Initial military training in the Republic of Estonia: out-of-school component]. *Molod i rynok*, 1(245), 38–43. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2026.351450> [in Ukrainian].
- Haliv, M., Frolov, M., & Onyshchak, V.** (2025). Pochatkova zahalnoviiskova pidhotovka v Ukraini (kinets XX – pochatok XXI st.): normatyvno-pravove zabezpechennia [Initial general military training in Ukraine (late 20th – early 21st century): legal and regulatory support]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*, 86(1), 29–40. [in Ukrainian].
- Dvorianyn, P., Haliv, M., & Voloshyn, O.** (2025). Pochatkova viiskova pidhotovka molodi v umovakh rosiisko-ukrainskoi viiny: za materialamy ukrainskykh ZMI [Initial military training of youth in the context of the Russian-Ukrainian war: based on Ukrainian media materials]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*, 89(1), 18–29. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/89-1-3> [in Ukrainian].

Lazurko, L. (2025a). Systema shkilnoi ta pozashkilnoi viiskovoi pidhotovky v suchasni Polshchi [The system of school and extracurricular military training in contemporary Poland]. *Visnyk nauky ta osvity*, 7(37), 1393–1404. [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-7\(37\)-1393-1404](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-7(37)-1393-1404) [in Ukrainian].

Lazurko, L. (2025b). Viiskova osvita u shkoli yak skladova natsionalnoi bezpeky: polskyi dosvid (2013 – 2022) [Military education in schools as a component of national security: the Polish experience (2013 – 2022)]. *Visnyk nauky ta osvity*, 10(40), 1863–1873. [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-10\(40\)-1863-1873](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-10(40)-1863-1873) [in Ukrainian].

Stetsyk, Yu. (2025a). Z dosvidu viiskovoi pidhotovky u shkolakh Frantsii: pochatkovyi riven [From the experience of military training in French schools: the initial level]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*, 91(2), 29–33. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/91-2-6> [in Ukrainian].

Stetsyk, Yu. (2025b). Finansovo-osvitnie zabezpechennia viiskovoi pidhotovky uchnivskoi molodi u SSHa [Financial and educational support of military training for student youth in the USA]. *Hraal nauky*, 57, 62–68. <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.17.10.2025.005> [in Ukrainian].

Sharavara, T. (2025). Pochatkova viiskova pidhotovka ta osoblyvosti natsionalno-patriotynoho vykhovannia v krainakh Baltii [Initial military training and features of national-patriotic education in the Baltic countries]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*, 89(2), 45–52. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/89-2-7> [in Ukrainian].

Bendix, D. (2019). Militarism and German society. *Journal of European Studies*, 49(2), 70–85. [in English].

Connor, R. (2023, June 5). Bundeswehr recruitment challenges amid European security tensions. *Deutsche Welle*, 2–3. [in English].

Connor, R. (2024, February 20). Voluntary vs. mandatory military service for German youth. *Deutsche Welle*, 1–3. [in English].

Connor, R. (2024, June 12). Germany outlines plans for a new model of military service. *Deutsche Welle*, pp. 1–3. [in English].

Connor, R. (2025, June 5). Germany needs up to 60,000 more troops, says defense chief. *Deutsche Welle*, 1–3. [in English].

Deutsche Welle. (2023, January 15). Germany considers basic military training for youth. *Deutsche Welle*, 1–2. [in English].

Deutsche Welle. (2023, March 22). Public opinion divided over return of conscription. *Deutsche Welle*, 1–2. [in English].

Deutsche Welle. (2023, October 5). Youth and defense: Germany's future military challenges. *Deutsche Welle*, pp. 1–3. [in English].

Deutsche Welle. (2023, November 18). Civic education and military readiness: Debates in German schools. *Deutsche Welle*, 2–3. [in English].

Deutsche Welle. (2024, January 12). Military training in schools: Ethical and legal considerations. *Deutsche Welle*, 1–2. [in English].

Deutsche Welle. (2024, February 8). Defense policy reforms and school programs in Germany. *Deutsche Welle*, 1–2. [in English].

Deutsche Welle. (2024, March 28). How voluntary military programs could shape Germany's youth. *Deutsche Welle*, 1–3. [in English].

Deutsche Welle. (2024, April 20). Comparing European approaches to youth military training. *Deutsche Welle*, 2–3. [in English].

Dyson, T. (2019). *Organizing for defense*. Oxford University Press. [in English].

Glucroft, W. (2023, April 10). Experts discuss pros and cons of youth military programs. *Deutsche Welle*, 1–3. [in English].

Glucroft, W. (2023, September 2). How other European countries train youth for defense. *Deutsche Welle*, 2–3. [in English].

Glucroft, W. (2024, February 24). Germany debates how to boost Bundeswehr recruitment. *Deutsche Welle*, 1–3. [in English].

Höppner, S. (2023, July 18). Germany debates mandatory military education: Political perspectives. *Deutsche Welle*, 1–2. [in English].

Höppner, S. (2024, May 10). Germany's defense policy in the post-Ukraine war context. *Deutsche Welle*, 1–2. [in English].

Jäckle, S. (2023). Conscription debate in Germany: Historical and political context. *German Politics*, 32(3), 301–317. [in English].

Kümmel, G. (2018). Civil–military relations in Germany. *Armed Forces & Society*, 44(1), 105–120. [in English].

McCombs, M. (2014). Agenda-setting theory and mass media influence. *Journal of Communication*, 64(1), 31–45. [in English].

Mölling, C. (2023). European security transformation. *Security Studies Review*, 15(2), 40–55. [in English].

Werkhäuser, N. (2024, March 15). Bundeswehr plans new programs for youth preparation. *Deutsche Welle*, 2–3. [in English].

Werkhäuser, N. (2025, April 12). Germany: No return to compulsory military service. *Deutsche Welle*, 1–3. [in English].

Стаття надійшла до редакції 12 лютого 2026 р.

Стаття рекомендована до публікації 30.04.2026.

Стаття опублікована 30.05.2026.